

ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๔

๑. จงเติมคำที่ถูกตัดออกลงในช่องว่างต่อไปนี้
  - ก. วิจิวิภาค แบ่งคำพูดออกเป็น.....ส่วน คือ.....๑
  - ข. กรรมที่ทำอักษรระ มี.....คือ.....๑
๒. จงเติมคำที่ถูกตัดออกลงในช่องว่างต่อไปนี้
  - ก. อภินนหุ + อิติ สนธิเป็น.....๑
  - ข. อคฺคิ + อาคาริ สนธิเป็น.....๑
  - ค. เอตทโวจ ตัดบทเป็น.....๑
  - ฃ. สาธฺฐติ ตัดบทเป็น.....๑
  - ง. สัญ โญ โค แบ่งเป็น ๒ คือ.....๑
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
  - ก. นามศัพท์นั้น แบ่งเป็นกี่อย่าง ๑ อะไรบ้าง ๑
  - ข. วิภคตินามนั้น มีกี่ตัว ๑ แบ่งเป็นอย่างใด ๑ อะไรบ้าง ๑
  - ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ไหนถึงไหน เป็นเอกวจนะ อิตถิลิงค์อย่างเดียว ๑
  - ฃ. วิเสสนศัพท์นามแบ่งเป็นเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑
  - ง. นิบาตนั้น สำหรับใช้อย่างไร ๑
๔. วาจก คืออะไร ๑ แบ่งเป็นกี่อย่าง ๑ อะไรบ้าง ๑ และกฤษบุตร จะกำหนดวาจกได้แม่นยำต้องอาศัยอะไรเป็นเครื่องกำหนด ๑
๕. กิริยาภิตก คือ คฺคฺโต, ปคฺคฺยห แปลว่าอย่างไร ๑ สำเร็จรูปมาจากอะไร ๑ จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัย มาด้วย

- ก. เนตพพนติ เนยฺยํ ฯ
- ข. สรติ เอตยาติ สติ ฯ
- ค. กุชฌติ สีเลนาติ โภชนํ ฯ
๖. อะไร ชื่อว่า ทวันทวสมาส ฯ และทวันทวสมาสนั้นมีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
สมจฺเจรํ (จิตฺตํ), พนฺธนฺนฺมฺตฺโต (สฺตฺโต) เป็นสมาสอะไร จงเขียน
รูปวิเคราะห์ มาคู่ด้วย ฯ
๗. ในรากาทัตถิต และปฺรณตฺตฺทิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
มากฺโข, เตชฺสี ลงปัจจัยอะไร ในตฺทิตไหน จงเขียนรูปวิเคราะห์ มาคู่ด้วย ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. วลีวิภาค แบ่งคำพูดออกเป็น ๖ ส่วน คือ นาม ๑ อพยยศัพท์ ๑
สมาส ๑ ตัทธิศ ๑ อาชยาศ ๑ กิตก์ ๑ ๑

ข. กรรมที่ทำอักษรระ มี ๔ คือ ชิวหามชฺฌัม ทามกลางลีน ๑ ชิวโหปคฺคัม
ถัดปลายลีนเข้ามา ๑ ชิวหคฺคัม ปลายลีน ๑ สกฏฺจานันฺฐานของตน ๑ ๑

๒. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. อภินนุหุ + อิติ สนธิเป็น อภินนุหุนุติ ๑

ข. อคฺคิ + อาคาริ สนธิเป็น อคฺยาคาริ ๑

ค. เอตทโวจ ตัดบทเป็น เอต - อโวจ ๑

ฌ. สาธฺตุติ ตัดบทเป็น สาธ - อิติ ๑

ง. สยโลโค แบ่งเป็น ๒ คือ ช้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกันอย่าง ๑
ช้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกันอย่าง ๑ ๑

๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้

ก. นามศัพท์นั้น แบ่งเป็น ๓ คือ นามนาม ๑ คุณนาม ๑ สัพพนาม ๑ ๑

ข. วิภตตินามนั้น มี ๑๔ ตัว แบ่งเป็นเอกวจนะ ๗ พหุวจนะ ๗ ดังนี้

	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐฺมา ที่ ๑	ลี	โย
ทุติยา ที่ ๒	อึ	โย
ตติยา ที่ ๓	นา	หิ
จตุตฺถิ ที่ ๔	ส	นึ
ปณฺจมิ ที่ ๕	สุมา	หิ
ษฏฺฐิ ที่ ๖	ส	นึ
สप्तฺตมิ ที่ ๗	สฺมิ	สุ

ก. ปกติสังขยา ตั้งแต่ เอกุณวีสติ ถึง อฏฺฐนวุติ เป็นเอกวจนะ อิตถิลิงค์
อย่างเดียว ฯ

ข. วิเสสนศัพท์นาม แบ่งเป็น ๒ คือ อนิยม ๑ นิยม ๑ ฯ

ง. นิบาตนั้น สำหรับใช้ลงในระหว่างนามศัพท์บ้าง กิริยาศัพท์บ้าง
บอกกาลปะนะ กาล ที่ ปรีเฉพ อุปไมย ปฏิเสช ความไฉนเล่าคือ
ความปรักป ความถาม ความรับ ความเตือน เป็นต้น ฯ

๔. วาจก คือ กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิภัตติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติ
คือกล่าวบทที่เป็นประธานของกิริยา ฯ แบ่งเป็น ๕ อย่าง คือ กัตตฺวาจาก ๑
กัมมฺวาจาก ๑ ภาวฺวาจาก ๑ เหตุกัตตฺวาจาก ๑ เหตุกัมมฺวาจาก ๑ ฯ และ
กฺลฺบฺตฺวจะกำหนดวาจากได้แม่นยำต้องอาศัยปัจจัยเป็นเครื่องกำหนด ฯ

๕. กิริยาภิกถ์ คือ **กฺตฺโต** แปลว่า อันเขาคุ้มครองแล้ว สำเร็จรูปมาจาก กฺปฺ ชาติ
ในความคุ้มครอง ต ปัจจัย ชาติ มิ ปฺ เป็นที่สุด เอาที่สุดชาติเป็น ต สิ
ปฐฺมาวิภัตติ ปุงลึงค์ ฯ

ปคฺคฺยฺห แปลว่า ประคองแล้ว สำเร็จรูปมาจาก ป บทหน้า คหฺ ชาติ
ในความประคอง ตฺนาทิจ ปัจจัย คือ ตฺน ตฺวา ตฺวาน ชาติ มิ หฺ เป็นที่สุด
อยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดชาติเป็น ยหฺ ฯ

ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ
และปัจจัย มาดังนี้

ก. (สิ่งใด) อันเขาพึงนำไป เหตุุนั้น สิ่งนั้น ชื่อว่าอันเขาพึงนำไป ฯ
เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ฌย ปัจจัย ฯ

ข. (ชน) ย่อมระลึก (ด้วยธรรมชาติ) นั้น เหตุุนั้น (ธรรมชาตินั้น) ชื่อว่า
เป็นเหตุระลึก (แห่งชน) ฯ เป็นกัตตฺรูป กรณสาธนะ ติจ ปัจจัย ฯ

ค. (ผู้ใด) ย่อมโกรธ โดยปกติ เหตุุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้โกรธโดยปกติ ฯ
เป็นกัตตฺรูป กัตตฺสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ ยฺ ปัจจัย ฯ

๖. นามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ ทวันทว-
สมาส ฯ และทวันทวสมาส มี ๒ อย่าง คือ สมหาโร ๑ อสมหาโร ๑ ฯ

สมจฺเณรํ (จิตฺตํ) เป็น สหนุพพบท พหุพพิหีสมาส วิเคราะห์ว่า
สท จฺเณเรน ยํ วตฺตตฺติ สมจฺเณรํ (จิตฺตํ) ฯ

พฺนฺชนมฺตุโตะ (สตุโตะ) เป็น ปัญจมีตปฺปริสสมาส วิเคราะห์ว่า พนฺชนา
มฺตุโตะ พนฺชนมฺตุโตะ (สตุโตะ) ฯ

๗. ในรாகาหิตัทธิต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ ณ ฯ ในปุรณตัทธิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ
คฺย ฌ จ ม อี ฯ

มาคฺโช ลง ณ ปัจจัย ในรากาหิตัทธิต วิเคราะห์ว่า มคฺเช ชาโต มาคฺโช,
มคฺเช วสฺตฺติ มาคฺโช, มคฺเช อิตฺสโร มาคฺโช ฯ

เตชฺสี ลง สี่ ปัจจัย ในคัทสัทธิตัทธิต วิเคราะห์ว่า เตโช อสฺส อตฺถิตฺติ
เตชฺสี ฯ